

بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با میزان هیجان‌خواهی
نیروهای عملیاتی یک سازمان نظامی
*A Study of the relationship between personality traits and
attachment styles with sensation seeking of the operational forces
of a military organization*

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۲/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۱/۱۷

Bahrami M. [✉], Kamrani Saleh B.

محمود بهرامی [✉]، بخشعلی کامرانی صالح^۱

Abstract

Background and Purpose: Research has shown that sensation-seeking is associated with the selection of adventure and high-risk occupations. Hence, this study has been conducted to investigate the relationship between personality traits and attachment styles with sensation-seeking.

Method: The population consisted of all the operational forces in a military organization in Alborz Province in 2015-2016. The purposive sampling method was used to select a sample of 120 individuals. The instruments included the Zuckerman Sensation-Seeking Questionnaire, the McCrae and Costa Five-Factor Personality Scale and the Collins and Reid Attachment Styles Questionnaire. The obtained data were concurrently analyzed using Pearson correlation and regression analysis.

Results: The results showed that personality traits and attachment styles have a significant relationship with sensation-seeking. That is, the variables neuroticism, extraversion, openness to experience and ambivalent attachment style have a positive, significant relationship ($p < 0/01$, $p < 0/05$) with sensation-seeking. And the variables agreeableness, conscientiousness, secure attachment and avoidant attachment have a negative, significant relationship ($p < 0/01$, $p < 0/05$) with sensation-seeking. The results of regression analysis further revealed that personality traits and attachment styles can significantly predict sensation-seeking.

Discussion: Considering the results of this study, it is suggested that some plans and approaches are employed to assess the personality traits and attachment styles so that the talented people can be identified and recruited and the functioning of organizations can be improved.

Keywords: sensation-seeking, personality traits, attachment styles.

چکیده

مقدمه: تحقیقات نشان داده است که هیجان‌خواهی با انتخاب مشاغل پرخطر و ماجراجویانه رابطه دارد. از این رو این پژوهش باهدف بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با هیجان‌خواهی انجام گرفت.

روش: جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه نیروهای عملیاتی یک سازمان نظامی در استان البرز است که در سال ۹۵-۹۴ شاغل بوده‌اند. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری هدف‌مند استفاده شده است؛ بدین منظور ۱۲۰ نفر از نیروها به‌صورت تصادفی نمونه‌ما را تشکیل دادند. ابزار این پژوهش شامل پرسشنامه‌های هیجان‌خواهی زاکرم، پنج عاملی شخصیت مک کری و کاستا و سبک‌های دلبستگی کولینز و رید بود که داده‌های به‌دست آمده با استفاده از آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون هم‌زمان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: یافته‌ها نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با هیجان‌خواهی رابطه معنادار دارند. به‌این‌نحو که متغیرهای روان‌رنجور خویی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه و سبک دلبستگی دو سوگرا با هیجان‌خواهی، رابطه مثبت و معناداری ($p < 0/01$ و $p < 0/05$) داشتند و متغیرهای توافق‌پذیری، وجدانی‌بودن، دلبستگی ایمن و دلبستگی اجتنابی با هیجان‌خواهی رابطه منفی و معناداری ($p < 0/01$ و $p < 0/05$) داشتند. همچنین نتایج رگرسیون نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی می‌توانند هیجان‌خواهی را به‌صورت معناداری پیش‌بینی کنند.

بحث: با توجه به نتایج این مطالعه در نظر گرفتن برنامه‌ها و رویکردهایی برای ارزیابی ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی جهت شناسایی و گزینش افراد مستعد به‌منظور استخدام در نیروهای عملیاتی و بهبود کارکرد سازمان پیشنهاد می‌شود.

کلیدواژه‌ها: هیجان‌خواهی؛ ویژگی‌های شخصیتی؛ سبک‌های دلبستگی

[✉] Corresponding Author: M.A. in Family
Counseling, Kharazmi University, Tehran, Iran
E-mail: bahrami201467@gmail.com

[✉] کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه خوارزمی تهران، ایران
۱ - کارشناس ارشد مدیریت، دانشگاه علوم انتظامی امین، فرمانده انتظامی
استان البرز

مقدمه

است. بسیاری از پژوهش‌ها به این نتیجه دست یافته‌اند که افراد هیجان‌خواه با شرکت در فعالیت‌های خطرناک در پی رساندن سطح پایین برانگیختگی خود به یک سطح بهینه هستند. احتمالاً سطوح پایین برانگیختگی آنها موجب می‌شود که نسبتاً نترس باشند. چنین افرادی برای رسیدن به یک سطح بهینه برانگیختگی، در جستجوی تحریک‌هایی هستند که برای افراد عادی، جدید و خطرناک است و اضطراب ناخوشایند ایجاد می‌کند (مک کارد، ۱۹۷۸؛ لیونسون، ۱۹۹۰؛ به نقل از محوی شیرازی، ۱۳۸۷). در رابطه با خطرجویی و هیجان‌خواهی تحقیقات گوناگونی انجام شده است. نتایج تحقیقات مختلف نشانگر رابطه بین تیپ‌های شخصیت با خطرجویی و هیجان‌طلبی، بالاست و نیز بیانگر رابطه متغیرهای مختلف دیگری نظیر سبک‌های زندگی والدین و طرز رفتار آنها با فرزندان خویش است (سلمانی، حسنی، آریاناکیا، ۱۳۹۳؛ بهاری و شیرخانی، ۱۳۸۸).

هیجان‌خواهی با دامنه وسیعی از متغیرهای رفتاری، شناختی، شخصیتی و فیزیولوژیکی ارتباط دارد. از جمله ویژگی‌های شخصیتی که در این زمینه می‌تواند با خطرجویی و هیجان‌خواهی بالا مرتبط باشد می‌توان به سلطه‌گری، حضور اجتماعی، احساس سلامتی و کارآمدی ذهن اشاره کرد که خود می‌تواند راه‌گشایی برای سلامت و بهزیستی جامعه باشد. پژوهش‌های زیادی نشان داده است که سبک‌های دلبستگی^{۱۱} در گرایش‌های شخصی و شکل‌گیری شخصیت، یک تعیین‌کننده مهم است (بهاری و شیرخانی، ۱۳۸۸). برخی روان‌شناسان (بالبی، ۱۹۷۳؛ به نقل از بهاری و شیرخانی، ۱۳۸۸؛ اریکسون، ۱۹۷۶؛ به نقل از اتکینسون و همکاران، ترجمه براهنی ۱۳۹۳) معتقدند که اساس اعتماد نسبت به دیگران، تجاری است که فرد طی سال‌های اولیه زندگی کسب می‌کند.

هیجان‌ها، پاسخ‌های فیزیولوژی درونی هستند که ادراک^۱، یادگیری^۲ و عملکرد^۳ ما را تحت تأثیر قرار می‌دهند. کسی که حتی یک بار تجربه هیجانی داشته باشد، می‌داند که مهم‌ترین تغییرهایی که هنگام هیجان در بدن ظاهر می‌شود، تغییرهای داخلی است (نوربری و هاسین^۴، ۲۰۱۵). طبق نظر زاگرن^۵ (۱۹۷۹) ساختار هیجان‌خواهی به مقدار انگیزتگی که دستگاه عصبی مرکزی^۶ (مغز و نخاع شوکی^۷) از منابع بیرونی نیاز دارد، مربوط است (وفایی، عسکری‌زاده، رحمتی، ۱۳۹۰). زاگرن هیجان‌خواهی^۸ را به صورت صفتی تعریف کرده که ویژگی‌های آن، جستجوی هیجان و تجربه متنوع، تازه، پیچیده و جدید و میل پرداختن به خطرهای بدنی، اجتماعی و مالی به خاطر خود این تجربه‌هاست (واگنر^۹، ۲۰۰۱). افراد دارای این ویژگی به ورزش‌های خطرآفرین از قبیل سقوط آزاد و پرش در ارتفاع بلند، کوهنوردی، موتورسواری، چتربازی، خلبانی و مشاغلی که ریسک‌پذیری بالایی را می‌طلبد، بیشتر علاقه دارند (رجبی، نریمانی و حسینی، ۱۳۹۲). در واقع هیجان‌خواهی یکی از نیازهای زیستی و اساسی در انسان است و می‌تواند در تمام مراحل زندگی انسان تأثیر بگذارد. بررسی پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد که هیجان‌خواهی با انتخاب مشاغل پرخطر و ماجراجویانه رابطه دارد (روبرتی^{۱۰}، ۲۰۰۴)؛ در این میان محل خدمت برای حرفه‌هایی مثل مأموران پلیس، امدادگران، آتش‌نشان‌ها و یا کارکنان فوریت‌های پزشکی که باید در مأموریت‌های خطرناک شرکت کنند و یا در محل وقوع حادثه حضور پیدا کنند، باعث به وجود آمدن هیجان‌های محیطی و نیازمند سطح هیجان‌خواهی بالاتری نسبت به افراد و حرفه‌های دیگر

رفتارهای پرخطر و با هیجان‌خواهی بالا مثل وابستگی به مواد مخدر را پیش‌بینی کند و با آن رابطه معناداری دارد. بهاری و شیرخانی (۱۳۸۸) در تحقیقی با عنوان "رابطه ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های دلبستگی با خطرجویی در جوانان" به این یافته دست یافتند که ابعاد پنج‌گانه ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های دلبستگی، واریانس رفتارهای خطر جوی جوانان را تبیین می‌کنند و تأثیر پیش‌بینی‌کنندگی معناداری بر میزان خطرجویی دارند. پژوهش کاسل، واردل و رابرتس^{۱۴} (۲۰۰۷) نیز نشان می‌دهد که بین سبک‌های دلبستگی ناایمن و رفتارهای پرخطر، رابطه تنگاتنگی وجود دارد. همچنین پژوهش‌های میکولینسر و همکاران (۱۹۹۸) نشان داد که سبک دلبستگی اجتنابی با حفظ فاصله هیجانی از دیگران و دوری از مواجهه با استرس‌ها مرتبط است و جهت‌گیری مضطرب دوسوگرا با فرار هیجانی در تعاملات هیجانی و احتیاط مفرط در مقابل منابع استرس‌زا رابطه دارد.

ازسویی در بروز رفتارهای پرخطر و با هیجان‌خواهی بالا مثل مأموران پلیس، امدادگران، آتش‌نشان‌ها، نیروهای عملیاتی نظامی و غیره که از میزان خطرپذیری و ریسک‌پذیری بدنی زیادی برخوردار است و نیازمند سطح هیجان‌خواهی بالاتری نسبت به افراد و حرفه‌های دیگر است، علاوه‌بر ویژگی‌های شخصیتی خاص با دامنه‌ای نه‌چندان گسترده مثل سبک‌های دلبستگی، عوامل شخصیتی گسترده مثل سازگاری و وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه و غیره نیز که برآمده از نظریه پنج عامل بزرگ شخصیت هستند، نقش دارند. براساس نظریه شغلی - شخصیتی هال اند بین ویژگی‌های افراد و محیط‌های کاری‌شان ارتباط متقابل وجود دارد. ازاین‌رو باتوجه‌به نظریه هال اند در زمینه انتخاب شغل یکی از عوامل

به‌عبارت‌دیگر عدم تکوین دلبستگی به یک یا چند فرد مهم در سال‌های اولیه زندگی با ناتوانی فرد در برقراری روابط نزدیک با دیگران در بزرگسالی ارتباط دارد؛ به‌عبارتی‌دیگر طبق نظر بالبی (۱۹۶۹) نتیجه عمده کنش متقابل بین مادر و کودک، به‌وجودآمدن نوعی دلبستگی عاطفی بین فرزند و مادر است (دوینیتا و ماریا، ۲۰۱۵). به نظر او همه کودکان بهنجار، احساس دلبستگی پیدا می‌کنند و دلبستگی شدید، شالوده رشد عاطفی و اجتماعی سالم در دوران بزرگسالی را پی‌ریزی می‌کنند (بهاری و شیرخانی، ۱۳۸۸). بررسی ادبیات تحقیق نیز نشان می‌دهد که تجارب اولیه فرد با والدین و یا نوع رابطه عاطفی فرد با والدین خود در دوران کودکی می‌تواند روابط وی را در بزرگسالی تحت تأثیر قرار دهد (سیمپسون و رولز، ۱۹۹۸؛ به نقل از عیدی، ۱۳۸۳). به‌دنبال خط پژوهشی بالبی، آینسورث، واتر و وال (۱۹۸۷)؛ به نقل از مشهدی و محمدی، ۱۳۸۸) سه سبک دلبستگی را توصیف کردند: ایمن، اضطرابی اجتنابی و اضطرابی دوسوگرا. نقش این سبک‌های دلبستگی در روابط بزرگسالان را هازن و شیور (۱۹۸۷) مورد پژوهش قرار دادند و سبک‌های دلبستگی به‌عنوان یک عامل مهم و مؤثر بر روابط بین‌فردی افراد تأثیر می‌گذارد (تاگای و کاراتاس^{۱۲}، ۲۰۱۲). نتایج تحقیقات نشان داده است که دلبستگی ایمن با هوش هیجانی رابطه مثبت دارد و دو سبک دیگر دلبستگی، یعنی اجتنابی و دو سوگرا با هوش هیجانی دارای رابطه‌ای منفی هستند (کیم^{۱۳}، ۲۰۰۵). مهرابی‌زاده هنرمند، شهنی و فتحی (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان "بررسی افسردگی، هیجان‌خواهی، پرخاشگری، سبک‌های دلبستگی و وضعیت اقتصادی - اجتماعی به‌عنوان پیش‌بین‌های وابستگی به مواد مخدر در نوجوانان پسر شهر اهواز" به این نتیجه دست یافتند که سبک‌های دلبستگی قادر است

نشان داده‌اند، به‌طورمثال سلمانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که بین برون‌گرایی و گشودگی به تجربه و رفتارهای پرخطر رابطه مثبت معنادار و بین سازگاری و وظیفه‌شناسی و رفتارهای پرخطر، رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. تحلیل رگرسیون نشان داد که ابعاد شخصیتی سازگاری و وظیفه‌شناسی، پیش‌بینی‌کننده معنادار رفتارهای پرخطر هستند. محمود علی‌لو، زینالی، اشرفیان و صمدی‌راد (۱۳۸۸) در پژوهشی با‌عنوان "بررسی نوروزگرایی، برون‌گرایی، تکانش‌ورزی و هیجان‌خواهی در معنادان دارای رفتارهای پرخطر در مقایسه با معنادان دارای رفتارهای کم‌خطر و افراد سالم" به این نتیجه دست یافتند که ویژگی روان‌رنجورخویی بالا با هیجان‌خواهی بالا همبسته است. میلر، زیمرمن، لوگان، لیوکفلد و کلایتون^{۲۲} (۲۰۰۴) در پژوهشی دریافتند که از بین پنج عامل شخصیت، دو عامل گشودگی نسبت به تجربه و برون‌گرایی زیاد به‌طور معناداری با هیجان‌خواهی زیاد ارتباط دارد. مارکی، مارکی و تینسلی^{۲۳} (۲۰۰۳) نیز در پژوهش خود نشان دادند افرادی که در سازگاری و وظیفه‌شناسی، نمرات بالاتری گرفته بودند، با احتمال کمتری در رفتارهای پرخطر شرکت می‌کردند. همچنین هیل و اسمیت^{۲۴} (۲۰۰۹) در یک بررسی نشان دادند که بین ویژگی‌های هیجان‌خواهی، الگوهای رفتاری تیپ A و برون‌گرایی، همبستگی مثبت معناداری وجود دارد؛ بنابراین بررسی پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه این نکته را روشن می‌کند که از این عوامل می‌توان برای فهم بهتر احتمال شرکت در رفتارها و مشاغل پرخطر استفاده کرد (سلمانی و همکاران، ۱۳۹۳)؛ و از آنجا که سازمان‌ها براساس تحقیقات زیاد دریافتند، کارکنانی که از کار خود راضی هستند نسبت به افراد ناراضی،

مؤثر در انتخاب شغل برای افراد، ویژگی‌های شخصیتی آنان است (سوانسون و فؤاد، ۱۳۸۱). مفهوم شخصیت برای سال‌ها بین محققان مورد چالش واقع شده و تعاریف متعددی درباره آن ارائه شده است. شخصیت، بیانگر آن دسته از ویژگی‌های فردی است که الگوی ثابت رفتاری آنها را نشان می‌دهد (پروین^{۱۵}، ۱۹۸۹؛ ترجمه جواد و کدیور ۱۳۹۰). اگرچه خصوصیات شخصیتی زیادی وجود دارد، اما از جمله مهم‌ترین بانفوذترین نمونه‌ها در بررسی صفات شخصیت در دهه‌های اخیر، الگوی پنج‌عاملی بوده است که بیش از همه، پژوهش در حوزه شخصیت را به خود اختصاص داده است (مک‌کری و کاستا^{۱۶}، ۲۰۰۴). کاستا و مک‌کری با استفاده از روش‌های تحلیل عاملی، به این نتیجه رسیدند که می‌توان در خصوصیات شخصیتی، پنج بعد اصلی را در نظر گرفت (حبیبی، صادقی، مدنی‌پور و آذرنوش، ۲۰۱۳). روان‌آزرده‌خویی (N)^{۱۷} به تمایل فرد برای تجربه اضطراب - تنش، ترحم‌جویی، خصومت، تکانش‌روی، افسردگی و حرمت نفس پایین برمی‌گردد. برون‌گرایی (E)^{۱۸} به تمایل فرد برای مثبت‌بودن، جرئت‌طلبی، پرانرژی‌بودن و صمیمت اطلاق می‌شود. گشودگی (O)^{۱۹} به تمایل فرد برای کنجکاوی، تجربه‌جویی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف‌پذیری و خردورزی گفته می‌شود. توافق‌جویی (A)^{۲۰} اساساً بر نوع‌دوستی، مهربانی، همکاری، احساس همدردی با دیگران و تمایل به کمک تأکید دارد. وجدانی‌بودن (C)^{۲۱} که شامل دو توانایی کنترل تکانه‌ها و تمایلات همراه با استفاده از طرح و برنامه در رفتار برای رسیدن به اهداف است و به طراحی، سازماندهی و اجرای وظایف اشاره دارد و به تمایل فرد برای کارآمدی و پیشرف مداری برمی‌گردد (سمیعی ساراخانلو و کیامنش، ۲۰۱۵). نتایج تحقیقات زیادی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و هیجان‌خواهی را فصلنامه روان‌شناسی نظامی دوره ۷، شماره ۲۸، زمستان ۱۳۹۵

عملیاتی و ویژگی‌های شخصیتی افراد، یک اصل مهم است که نادیده گرفتن آن باعث بروز مشکلات زیادی از جمله نارضایتی شغلی و عدم انجام صحیح مسئولیت‌ها و بهره‌وری پایین خواهد شد. به همین دلیل، چنانچه مدیریت منابع انسانی با دقت مورد توجه قرار نگیرد، سازمان با افرادی بی‌انگیزه، غیرخلاق و در نتیجه با کاهش کارایی مواجه شده و دیگر استفاده مؤثر از این منابع میسر نمی‌شود و کارکنان بر حسب نوع و نتیجه عملکرد خود می‌توانند به‌عنوان نقطه ضعف یا قوت سازمان محسوب شوند (جزنی، ۱۳۹۱)، از این‌رو اهمیت جذب افراد متناسب با مشاغل، مشهود می‌شود.

باتوجه به آنچه در بالا آمد، ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی از جمله عواملی هستند که می‌توانند بر بسیاری از ویژگی‌های افراد از جمله میزان هیجان‌خواهی‌شان تأثیر بگذارد، باتوجه به اهمیت موضوع و اینکه تاکنون پژوهشی به بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با میزان هیجان‌خواهی نیروهای عملیاتی یک سازمان نظامی نپرداخته است، محقق درصدد پاسخ‌گویی به این سؤال است که آیا هیجان‌خواهی نیروهای عملیاتی یک سازمان نظامی تحت تأثیر ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی آنان است.

روش

این پژوهش، یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه کارکنان کادر عملیاتی یک سازمان نظامی در استان البرز است که در سال ۹۵-۹۴ به کار اشتغال داشتند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش روش نمونه‌گیری هدفمند بود؛ بدین‌صورت که پس از کسب مجوزهای لازم و هماهنگی با سازمان مربوطه باتوجه به جدول مورگان

کار بیشتری از خود نشان می‌دهند و همچنین می‌دانند که شخصیت افراد به‌عنوان اهرمی مؤثر در انجام صحیح وظایف و مسئولیت‌ها نقش دارد؛ لذا دستیابی به اهداف سازمان مبتنی بر توانائی‌های کارکنان در انجام وظایف تعیین شده و تطبیق‌پذیری آنها با محیط، متغیر است و از این‌رو برای افزایش اثربخشی و عملکرد کارکنان خود سرمایه‌گذاری‌های زیادی در مقاطع مختلف انجام می‌دهند. یکی از این سازمان‌ها که در آن تناسب ویژگی‌های شخصیتی افراد با انتخاب شغل بسیار مهم و حیاتی است، نیروی انتظامی می‌باشد. تجربه هشت سال جنگ تحمیلی و خنثی‌سازی بسیاری از درگیری‌های داخلی اوایل پیروزی انقلاب اسلامی، به‌وسیله نیروهای مسلح نشان داد، درصد هرچند اندکی از کارکنان عملیاتی در روبرویی با دشمن متوجه شدند که برای این شغل ساخته نشده‌اند، خود یا سازمان را دچار مشکلاتی کرده‌اند. از این‌رو سعی شد تناسب شخصیت شاغل و شغل به‌عنوان یکی از عوامل مهم جذب و استخدام، مدنظر قرار گرفته شود و شخصیت‌های متناسب با مشاغل پرخطر تا حد امکان قبل از استخدام مشخص شوند تا ضمن گزینش نیروی متناسب، افزایش کارایی از این منظر به بالاترین سطح برسد (معمارزاده و مهرنیا، ۱۳۸۹). در این بین توجه مدیران سازمان‌های نظامی و به‌ویژه یگان‌های عملیاتی به ابعاد شخصیت افراد باعث می‌شود تا افرادی جذب این شغل شوند که دارای میزان لازم هیجان‌خواهی مثبت و متناسب با ویژگی‌های لازم برای شغل مربوطه و شرکت در عملیات‌ها باشند و از این طریق بر کارایی خود و اثربخشی سازمان بیفزایند. لذا این تحقیق سعی دارد عوامل شخصیت را بر انتخاب فرد و تناسبی که بین انتخاب شغل و شخصیت افراد وجود دارد، مورد بررسی و سنجش قرار دهد. از این‌رو تناسب بین رسته‌های

به صورت تصادفی ساده ۱۲۰ نفر از این نیروهایی که در عملیات‌هایی با ریسک‌پذیری و هیجان‌خواهی بالا شرکت می‌کنند، انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها بین آنها توزیع شد و در پایان پس از هماهنگی‌های لازم پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شد. برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون همزمان با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شد.

ابزارهای استفاده‌شده در این پژوهش عبارت بودند از:

الف) پرسشنامه ویژگی‌های شخصی-نیو (NEO-FFI)^{۲۵}

این مقیاس، نمونه کوتاهی از پرسشنامه تجدیدنظرشده NEO-RI-R است که برای ارزیابی مختصر و سریع پنج عامل اصلی شخصیت که توسط کاستا و مک‌گری در سال ۱۹۸۵ طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۶۰ ماده است و براساس پنج‌درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف (نمره ۰) تا کاملاً موافق (نمره ۴) درجه‌بندی می‌شود و پنج بعد شخصیت بهنجار را که عبارتند از: روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، توافق‌پذیری و وجدانی‌بودن را اندازه‌گیری می‌کند و هر بعد شامل ۱۲ ماده است. درخصوص اعتبار NEO-FFI کاستا و مک‌گری ضریب آلفای گزارش‌شده بین ۰/۷۴ تا ۰/۸۹ با میانگین ۰/۸۱ متغیر را گزارش کردند و ضریب آلفای محاسبه‌شده برای روان‌رنجورخویی ۰/۸۵، برون‌گرایی ۰/۷۲، گشودگی به تجربه ۰/۶۸، توافق ۰/۶۹ و وجدانی‌بودن ۰/۷۹ به دست آمد، این ضرایب نشان‌دهنده همسانی درونی بالای پرسشنامه است (کاستا و مک‌گری، ۱۹۹۲). هلدون (۱۹۹۹) نیز ضریب آلفای این ۵ عامل را در دامنه ۰/۷۶ (برای گشودگی) تا ۰/۸۷ (برای روان‌آزرده‌خویی) گزارش می‌کند. این پرسشنامه در

ایران هنجاریابی شده است، اعتبار پرسشنامه با استفاده از روش آزمون بازآزمون در مطالعه گروسی به فاصله ۳ ماه برای عوامل روان‌رنجورخویی، توافق‌پذیری، انعطاف‌پذیری و وظیفه‌شناسی به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ به دست آمده است (به نقل از قانع، ولیئی، رضایی و رضایی، ۱۳۹۲). حقیقی و همکاران (۱۳۸۲) روایی این آزمون را با آزمون شخصیتی آیزنگ بررسی و ضریب همبستگی آن را با آزمون آیزنگ از ۰/۳۴- تا ۰/۵۵+ گزارش نموده است (به نقل از عسگری، حافظی و جمشیدی، ۱۳۸۹).

ب) پرسشنامه سبک‌های دلبستگی (RAAS)

این پرسشنامه توسط کولینز و رید در سال ۱۹۹۰ ساخته و در سال ۱۹۹۶ بازنگری شد که شامل خودارزیابی از مهارت‌های ایجاد ارتباط و خودتوصیفی شیوه شکل‌دهی روابط دلبستگی نسبت به چهره‌های دلبستگی نزدیک است. این مقیاس مشتمل بر ۱۸ گویه است که با علامت‌گذاری روی یک مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت سنجیده می‌شود. تحلیل عوامل سه خرده‌مقیاس را مشخص می‌سازد. این خرده‌مقیاس‌ها عبارتند از: دلبستگی ایمن، دلبستگی نالایمن اجتنابی و دلبستگی نالایمن دوسوگرا/اضطرابی. کولینز و رید مقادیر آلفای کرونباخ را در یک نمونه ۱۷۳ نفره، برای سبک‌های ایمن، اجتنابی و دوسوگرا به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۸ و ۰/۸۵ گزارش کردند. اللهیاری، حیدری و ژبان (۱۳۹۴) میزان اعتبار آزمون یا استفاده از آزمون آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس ۰/۸۶ و برای زیرمقیاس‌های ایمن، اجتنابی و دوسوگرا به ترتیب ۰/۶۶، ۰/۵۲ و ۰/۸۶ گزارش کردند. همچنین ضریب اعتبار این پرسشنامه نیز با استفاده از شیوه بازآزمایی روی ۱۰۵ دختر و پسر در شهر تهران ۰/۹۷ گزارش شده است (باقری، آزاد فلاح و فتحی آشتیانی،

و در سطح $p < 0/001$ معنادار بود (به نقل از اکبری و همکاران، ۱۳۹۴). همچنین در پژوهش اکبری، ثقتی و محمدزاده (۱۳۹۴) میزان پایایی با روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۶ بود.

یافته‌ها

این پژوهش با هدف بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با هیجان‌خواهی در نیروهای عملیاتی یک سازمان نظامی انجام شد. در مطالعه حاضر ۱۲۰ نفر از کارکنان کادر عملیاتی یک سازمان نظامی استان البرز شرکت داشتند. محدوده سنی نمونه بین ۲۱ تا ۴۰ سال و میانگین سنی آنان برابر با $(۲۷/۹۷ \pm ۵/۶۰)$ بود و میانگین سابقه خدمت نمونه‌ها برابر با $(۴/۶۹ \pm ۷/۷۲)$ است. همچنین ۷/۷ درصد از این نمونه‌ها دارای مدرک سیکل، ۴۴/۶ درصد دارای مدرک دیپلم، ۳۳/۱ درصد مدرک فوق‌دیپلم و ۱۴/۶ درصد نیز دارای مدرک لیسانس بودند.

۱۳۹۲). پاکدامن (۱۳۸۰) نیز در پژوهش خود روایی این پرسشنامه را مناسب گزارش کرده است.

ج) پرسشنامه هیجان‌خواهی زاگرم (SSS)

برای اندازه‌گیری میزان هیجان‌خواهی آزمودنی‌ها از مقیاس هیجان‌خواهی زاگرم (۱۹۷۹) استفاده شد. این پرسشنامه ۱۴ گویه دارد. در هر دو گویه دو عبارت وجود دارد که پاسخ‌دهنده باید یکی را که بیشتر با وضعیت رفتاری فعلی‌اش سازگاری دارد، انتخاب کند. نمره هیجان‌خواهی با جمع کردن امتیاز یکی از عبارت‌ها از هر گویه به دست می‌آید و بین ۰ تا ۱۴ متغیر است. زاگرم اعتبار درونی آن را در دامنه ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ و اعتبار بازآزمایی آن را ۰/۹۴ گزارش کرده است. ضرایب پایایی این پرسشنامه را قربانی (۱۳۷۰) با روش‌های اسپیرمن - براون، تنصیف و آلفای کرونباخ، به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۷۵ و ۰/۸۰ محاسبه کرد که نشان‌دهنده پایایی رضایت‌بخش است. قربانی (۱۳۷۰) همچنین ضریب روایی این آزمون را با مقیاس سرسختی روان‌شناختی محاسبه کرد که ۰/۱۷

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد نمرات نمونه‌ها در متغیرهای هیجان‌خواهی،

ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
هیجان‌خواهی	۲۳/۱۰	۲/۳۰
روان‌رنجورخویی	۳۶/۱۶	۷/۰۷
برون‌گرایی	۳۹/۸۲	۶/۹۷
گشودگی به تجربه	۳۵/۷۸	۳/۴۵
توافق‌پذیری	۴۰/۰۱	۴/۴۶
وجدانی بودن	۴۶/۰۶	۶/۳۰
سبک دلبستگی ایمن	۱۷/۸۳	۲/۲۱
سبک دلبستگی اجتنابی	۱۸/۵۷	۲/۸۶
سبک دلبستگی دوسوگرا	۱۸/۲۰	۴/۷۷

همان گونه که در جدول ۱، مشاهده می شود میانگین کلی متغیر هیجان خواهی برابر با (۲۳/۱۰) است و در متغیر ویژگی های شخصیتی، بیشترین میانگین مربوط به وجدانی بودن (۴۶/۰۶) و کمترین میانگین مربوط به گشودگی به تجربه (۳۵/۷۸) است، همچنین در متغیر سبک های دلبستگی، بیشترین میانگین مربوط به سبک دلبستگی اجتنابی (۱۸/۵۷) و کمترین میانگین مربوط به سبک دلبستگی ایمن (۱۷/۸۳) است.

جدول ۲. همبستگی بین متغیرهای ویژگی های شخصیتی و سبک های دلبستگی با هیجان خواهی

سطح معناداری	ضریب همبستگی	شاخصهای آماری
		هیجان خواهی
۰/۰۱	۰/۲۳	روان رنجور خویی
۰/۰۱	۰/۲۶	برون گرایی
۰/۰۲	۰/۲۰	گشودگی به تجربه
۰/۰۱	-۰/۲۱	توافق پذیری
۰/۰۳	-۰/۱۹	وجدانی بودن
۰/۰۱	-۰/۲۴	دلبستگی ایمن
۰/۰۱	-۰/۲۲	دلبستگی اجتنابی
۰/۰۲	۰/۲۰	دلبستگی دوسوگرا

همان طور که نتایج جدول (۲) نشان می دهد متغیرهای روان رنجور خویی، برون گرایی، گشودگی به تجربه و دلبستگی دوسوگرا با هیجان خواهی به ترتیب با ضرایب همبستگی (۲۳/۰)، (۲۶/۰)، (۲۰/۰) و (۲۰/۰) دارای رابطه مثبت و در سطح آماری $p < ۰/۰۵$ و $p < ۰/۰۱$ معنادار هستند. همچنین متغیرهای توافق پذیری، وجدانی بودن و دلبستگی ایمن و اجتنابی با هیجان خواهی، به ترتیب با ضرایب همبستگی (۲۱/۰-)، (۱۹/۰-)، (۲۴/۰-) و (۲۲/۰-) دارای رابطه منفی و در سطح آماری $p < ۰/۰۵$ و $p < ۰/۰۱$ معنادار هستند.

جدول ۳. تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش بینی هیجان خواهی توسط ویژگی های شخصیتی و سبک های دلبستگی

ملاک	پیش بین	R	R2	F	β	T	P
هیجان خواهی	روان رنجور خویی				۰/۴۲	۴/۳۱	۰/۰۰۱
	برون گرایی				۰/۵۱	۵/۴۳	۰/۰۰۱
	گشودگی به تجربه				۰/۳۹	۴/۰۹	۰/۰۰۱
	توافق پذیری				-۰/۴۰	-۴/۲۲	۰/۰۰۱
	وجدانی بودن	۰/۵۴	۰/۲۹	۶/۴۱	-۰/۳۶	-۳/۵۱	۰/۰۰۱
	دلبستگی ایمن				-۰/۴۶	-۴/۶۰	۰/۰۰۱
	دلبستگی اجتنابی				-۰/۳۸	-۳/۹۷	۰/۰۰۱
	دلبستگی دوسوگرا				۰/۳۵	۳/۴۶	۰/۰۰۱

بوسنجاک^{۲۶} (۲۰۰۱)، تروپست، هرپست و مسترز^{۲۷} (۲۰۰۲)، کوپر، گوجا و شلدون (۲۰۰۰) و محمود علی‌لو و همکاران (۱۳۸۸) همسوست. در توضیح این یافته می‌توان گفت که از جمله صفات روان‌رنجورخویی می‌توان به اضطراب، پرخاشگری، تکانش‌گری، خوندگرانی و آسیب‌پذیری، تمایل به تجربه هیجان‌های منفی، ناسازگاری و عواطف منفی اشاره کرد و مطالعات نشان داده‌اند که نمرات بالا در مقیاس روان‌رنجورخویی با رفتارهای پرخطر و با هیجان‌خواهی بالا به‌عنوان شیوه‌ای برای مقابله با حالات خلقی منفی همبسته‌اند (کوپر، گوجا و شلدون، ۲۰۰۰). اغلب تحقیقات به این نتیجه رسیده‌اند که رفتارهای پرخطر با نمرات بالا در روان‌رنجوری همبسته‌اند (محمود علی‌لو و اسماعیلی، ۱۳۸۶). همچنین تروپست (۲۰۰۲) معتقد است که رفتارهای پرخطر و با سطوح هیجان‌خواهی بالا در واقع، تلاشی برای کاهش سطوح اضطراب و به‌دست‌آوردن تسکین موقتی و رهایی از درد و رنج هیجان و بحران‌ساز در افراد دارای ویژگی روان‌رنجورخویی است. به‌عبارت‌دیگر محققین از خصیصه روان‌رنجورخویی به‌عنوان عامل مهیاساز و مستعدکننده برای انتخاب مشاغل خطرناک و نیازمند سطح هیجان‌خواهی بالا یاد کرده‌اند.

یافته دیگر این پژوهش نشان داد ویژگی شخصیتی برون‌گرایی نیروهای یک سازمان نظامی با هیجان‌خواهی آنان دارای همبستگی مثبت و معناداری بود. همچنین بررسی میزان بتا نشان داد که برون‌گرایی، توان پیش‌بینی مثبت و معنادار هیجان‌خواهی را دارد. نتایج این تحقیق، تأییدکننده نتایج مطالعات میلر و همکاران (۲۰۰۴)، هیل و اسمیت (۲۰۰۹)، ویلز^{۲۸} (۱۹۹۴) و گرامی اصل و همکاران (۱۳۸۸) است. همچنین بهاری و شیرخانی (۱۳۸۸) دست یافتند که ابعاد پنج‌گانه ویژگی‌های

نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره نشان می‌دهد که متغیرهای پیش‌بین به‌طورهمزمان توانستند ۲۹ درصد از واریانس هیجان‌خواهی را تبیین کنند ($R = 0/54$) و $R^2 = 0/29$. ضریب رگرسیونی (بتا) مبین آن است که روان‌رنجورخویی، ($\beta = 0/42$ و $p < 0/01$)، برون‌گرایی، ($\beta = 0/51$ و $p < 0/01$)، گشودگی به تجربه ($\beta = 0/39$ و $p < 0/01$) و دلبستگی دو سوگرا ($\beta = 0/35$ و $p < 0/01$) با هیجان‌خواهی، رابطه مثبت و معناداری دارند، به‌گونه‌ای که با افزایش متغیرهای پیش‌بین، میزان هیجان‌خواهی افزایش می‌یابد. همچنین متغیرهای توافق‌پذیری ($\beta = -0/40$ و $p < 0/01$)، وجدانی‌بودن ($\beta = -0/36$ و $p < 0/01$)، دلبستگی ایمن ($\beta = -0/46$ و $p < 0/01$) و دلبستگی اجتنابی ($\beta = -0/38$ و $p < 0/01$) با هیجان‌خواهی رابطه منفی و معناداری دارند، به‌گونه‌ای که با افزایش در متغیرهای پیش‌بین، میزان هیجان‌خواهی، کاهش می‌یابد. آزمون آماری F برای معناداری ضریب همبستگی برابر با ۶/۴۱ است که در سطح ۰/۰۱ معنادار است و نشان می‌دهد، متغیرهای مستقل از قدرت تبیین بالایی برخوردار بوده و قادر است به‌خوبی تغییرات واریانس متغیر وابسته را تبیین کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر، رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با هیجان‌خواهی نیروهای یک سازمان نظامی مورد بررسی قرار گرفت. در راستای این هدف، یافته‌ها نشان داد که بین میزان روان‌رنجورخویی و هیجان‌خواهی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بررسی میزان بتا نشان داد که روان‌رنجورخویی توان پیش‌بینی مثبت و معنادار هیجان‌خواهی را دارد. این نتایج با مطالعات محمود علی‌لو و اسماعیلی (۱۳۸۶)، توتن و

شخصیت، تأثیر پیش‌بینی‌کنندگی معناداری بر میزان خطرجویی دارند. برون‌گرایان برای انگیزندگی نیازمند تحریکات شدید بیرونی هستند و برای رسیدن به سطوح بالای تحریک فعالیت می‌کنند. آنها از طریق فعالیت‌های اجتماعی مکرر و متنوع و ماجراجویانه می‌کوشند تا به سطوح بهینه تحریک برسند. آنها همچنین نسبت به محرک‌های سطح پایین، حساسیت زیادی نشان نمی‌دهند و آستانه درد بالاتری دارند و از این‌رو معمولاً مشاغل با هیجان‌خواهی بالاتری را ترجیح می‌دهند.

نتایج بعدی این مطالعه نشان داد که بین گشودگی به تجربه و میزان هیجان‌خواهی نیروهای یک سازمان نظامی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در تحلیل رگرسیونی نتایج بررسی میزان بتا نیز نشان داد که گشودگی به تجربه می‌تواند به صورت مثبت و معناداری، هیجان‌خواهی را پیش‌بینی کند. این نتایج با یافته‌های گرامی اصل و همکاران (۱۳۸۸)، بهاری و شیرخانی (۱۳۸۸)، میلر و همکاران (۲۰۰۴) که نشان دادند، گشودگی نسبت به تجربه به‌طور معناداری با هیجان‌خواهی زیاد ارتباط دارد، همخوان است. باتوجه به نظریه زاکرمن، یکی از ابعاد هیجان‌خواهی، تجربه‌جویی است که میزان تمایل فرد به شرکت در فعالیت‌های پرخطر و جستجوی تجربیات جدید است و در واقع این‌گونه به نظر می‌رسد که مأموریت‌های عملیاتی که نیازمند سطح هیجان‌خواهی بالایی است در را به روی تجربه‌های جدید و خطرناک برای آنها می‌گشاید و وسیله‌ای برای گریختن از یکنواختی و بی‌حوصلگی است.

همچنین نتایج نشان داد، بین توافق‌جویی و میزان هیجان‌خواهی، رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در تحلیل رگرسیونی، نتایج بررسی میزان بتا نیز نشان

داد که توافق‌جویی می‌تواند به صورت منفی و معناداری، هیجان‌خواهی را پیش‌بینی کند. این نتایج با مطالعات سلمانی و همکاران (۱۳۹۳)، مارکی و همکاران^{۲۹} (۲۰۰۳) و بهاری و شیرخانی (۱۳۸۸) که نشان دادند، بین سازگاری و رفتارهای پرخطر، رابطه منفی معناداری وجود دارد، هماهنگ است. این یافته با ادبیات پژوهشی که نشان می‌دهند، افرادی که از ویژگی شخصیتی سازگاری برخوردارند، معمولاً به مشاغل اداری و کارکردن در شرکت‌ها و سازمان‌ها و پشت‌میزنشینی که نیاز به ماجراجویی و هیجان‌خواهی چندانی ندارند، تمایل دارند. همسو است. این افراد تمایلی به رفتارهای تازه‌طلبانه ندارند و با مشاغلی که یکنواختند، به راحتی کنار می‌آیند و در عوض از مشاغل با هیجان‌خواهی بالا که نیازمند بی‌زاری از هرگونه کار یکنواخت و مواجهه‌شدن با استرس و سبک‌های زندگی ناهم‌رنگ با جماعت است، گریزانند.

وجود رابطه منفی بین ویژگی شخصیتی وجدانی‌بودن با هیجان‌خواهی از دیگر نتایج این تحقیق است. همچنین بررسی نتایج جدول رگرسیون نشان داد که برون‌گرایی، توان پیش‌بینی منفی و معنادار هیجان‌خواهی را دارد. این یافته تأییدی است بر نتایج یافته‌های اسپچوبل، سورسون، بال و ریزو^{۳۰} (۲۰۰۶)، استوارت و دوین^{۳۱} (۲۰۰۰)، مک کرمیک و همکاران^{۳۲} (۱۹۹۸)، سلمانی و همکاران (۱۳۹۳) و مارکی و همکاران (۲۰۰۳) که نشان دادند افرادی که در ویژگی شخصیتی وجدانی‌بودن و وظیفه‌شناسی، نمرات بالاتری گرفته بودند، با احتمال کمتری در رفتارهای پرخطر شرکت می‌کردند. در تبیین این یافته می‌توان این‌گونه استدلال کرد که ویژگی وجدانی‌بودن و وظیفه‌شناسی که شامل دو توانایی کنترل رفتارهای تکانشی و تمایلات همراه با استفاده از طرح و برنامه در رفتار برای رسیدن به اهداف است و همچنین

وجود رابطه منفی و معنادار سبک دلبستگی اجتنابی با هیجان‌خواهی از دیگر یافته‌های پژوهش کنونی است. تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که سبک دلبستگی اجتنابی می‌تواند به صورت منفی و معناداری، هیجان‌خواهی را پیش‌بینی کند. این یافته با نتایج تحقیقات بشارت، کریمی و رحیمی‌نژاد (۱۳۸۵)، کاسل، واردل و رابرتس^{۳۳} (۲۰۰۷)، ویلیامز و کلی^{۳۴} (۲۰۰۵)، کیم (۲۰۰۵) سکال - کاتز و همکاران (۲۰۰۳) و دهقان (۱۳۸۱) که نشان دادند بین سبک دلبستگی اجتنابی با هیجان‌خواهی، رابطه منفی وجود دارد، مطابقت دارد. همچنین میکولینسر و همکاران (۱۹۹۸) در تحقیقی با عنوان " سبک دلبستگی بزرگسالان و تأثیرات آن بر هیجان‌خواهی " به این نتیجه دست یافتند که سبک دلبستگی اجتنابی با حفظ فاصله هیجانی از دیگران و دوری از مواجهه با استرس‌ها مرتبط است. باوجوداینکه عوامل گرایش به رفتارهای پرخطر و هیجان‌خواهی بالا ممکن است یک کنجکاو ساده باشد، اما بدون شک این گرایش‌ها می‌تواند با سبک‌های دلبستگی ارتباط داشته باشند. افراد نایمن مدل‌های درونکاری منفی از خود و دیگران را در چارچوب روابط دلبستگی با مادر شکل می‌دهند. این الگوهای درون‌کاوی از طریق استقرار روان‌سازه‌ها و بازخوردهای بنیادین منفی نسبت به مادر (و سپس دیگران) زمینه‌های هیجان‌خواهی پایین را در افراد دارای سبک دلبستگی اجتنابی فراهم می‌کند. در واقع در شرایط استرس‌زا و موقعیت‌هایی که افراد دچار تغییرات همه‌جانبه جسمانی، روانی و اجتماعی می‌شوند. نیاز به ایمنی‌جویی در افراد دارای سبک دلبستگی اجتنابی، افزایش می‌یابد و معمولاً از شرایط و موقعیت‌هایی که خطرزا هستند و آنها را دستخوش اضطراب و تشویش می‌کند، دوری می‌کنند. یافته آخر این پژوهش نشان می‌دهد که سبک

نشان‌دهنده رفتار وظیفه‌مدار و هدف‌مدار مانند تفکر قبل از اقدام، پیروی از هنجارها، برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، خودتنظیمی و استقامت است، طبیعی است که با توجه به مجموعه مؤلفه‌های هیجان‌خواهی که شامل: بازداری‌زدایی، ناهم‌رنگی با جماعت، چالش‌های شخصی و خطرپذیری است، نمی‌توان انتظار داشت که با هیجان‌خواهی رابطه یا تأثیر مثبت معنادار داشته باشد و البته احتمال یک رابطه منفی معنادار، بین ویژگی وجدانی‌بودن و هیجان‌خواهی قابل تصور است.

درزمینه سبک‌های دلبستگی نتایج نشان داد که سبک دلبستگی ایمن با هیجان‌خواهی دارای همبستگی مثبت و معناداری است. در تحلیل رگرسیونی، نتایج بررسی میزان بتا نیز نشان داد که سبک دلبستگی ایمن می‌تواند به صورت منفی و معناداری، هیجان‌خواهی را پیش‌بینی کند. این نتیجه با تحقیقات سکال - کاتز، دانهیم و زیمرمن (۲۰۰۳)، کیم (۲۰۰۵)، فتحی و مهربابی‌زاده هنرمند (۱۳۸۷)، بهاری و شیرخانی (۱۳۸۸) همسو است. باید گفت که افراد دارای سبک دلبستگی ایمن به دلیل کسب امنیت خاطری که از دلبستگی صحیح بین فرزند و مادر در دوران کودکی کسب و شرایط امن را تجربه کرده‌اند، در مقابل تحریک‌های روانی و فیزیکی محیط به حفظ خود از تهدیدات خاصی که ایمنی خاطر را دستخوش فروپاشی می‌کنند، واکنش نشان می‌دهند و به صورت محتاطانه با شرایط استرس‌زا روبه‌رو خواهند شد. در واقع افراد با دلبستگی ایمن از ریسک‌پذیری و سبک زندگی ناانگیزه کمتری برخوردارند و برای شروع و انجام فعالیت‌های مخاطره‌انگیز یا ماجراجویانه، تمایل کمتری دارند. از این رو از مشاغل و کارهای با هیجان‌خواهی بالا گریزانند.

عدم تناسب شخصیت و شغل افراد شاغل برمی‌گردد (ابطحی، ۱۳۹۲). هال‌اند می‌گوید: "افراد در محیط کاری متناسب باشخصیت خود بیشتر موفق و رضایت‌مند بوده و بهره‌وری بالاتری دارند." تحقیق مشیری (۱۳۷۹) در دانشکده افسری و ستاد ارتش و باهری (۱۳۸۲) در دانشگاه عالی دفاع ملی نیز نتیجه داده‌اند که هر چه رضایت‌مندی شغلی بیشتر و کیفیت نظامی‌گری بهتر باشد، کارایی بالاتر است (به نقل از معمارزاده و مهرنیا، ۱۳۸۹).

نیروهای عملیاتی یک سازمان نظامی که برای برخورد با شرایط بحرانی و عملیات‌های خطرناک و با سطح خطرپذیری بالا تربیت می‌شوند، باید به هنگام کار با پذیرش خطر بتوانند وظیفه خود را به‌خوبی انجام دهند. به‌طورمثال خلبان ورزیده‌ای که در تیم نمایش هوایی (آکروجت) با انجام مانورهای هنری فوق‌العاده ظریف و دقیق، اجرای نمایش می‌کند، موقع جنگ و عملیات نظامی به علت نبود شخصیت رزمی، دچار تزلزل روحیه شده و از انجام مأموریت جنگی سر باز می‌زند؛ یعنی در وقت نیاز، هزینه‌گزافی را که سازمان برای او پرداخته است، هدر می‌دهد. در حقیقت چنین افرادی خود به‌تنهایی مقصر نیستند، بلکه عدم توجه سازمان به شخصیت متناسب، در فرایند گزینش و استخدام نقش اساسی دارد (معمارزاده و مهرنیا، ۱۳۸۹)؛ بنابراین شخصیت، یکی از عمده‌ترین عواملی است که می‌توان با بهره‌گیری از آن در اولین تماس، متقاضی شغل را ارزیابی کرد. از آنجاکه توجه به وضع متقاضی در بسیاری از محیط‌ها و در وضعیت‌های مختلف دشوار به نظر می‌رسد، از اطلاعات شخصیتی فرد می‌توان برای پیش‌بینی رفتار آینده او کمک گرفت. نیروهای عملیاتی یک سازمان نظامی، رکن اصلی مقابله با تهدیدات امنیتی، خرابکاری، تروریستی، گروگان‌گیری، اغتشاشات و برقراری نظم و امنیت در

دل بستگی دوسوگرا از رابطه مثبت و معناداری با متغیر هیجان‌خواهی برخوردار است. همچنین نتایج تحلیل رگرسیونی، نشان داد که سبک دل بستگی دوسوگرا توانسته است هیجان‌خواهی را به‌صورت مثبت و معناداری پیش‌بینی کند. از این‌رو باتوجه‌به یافته‌های به‌دست‌آمده، این نتایج تأییدی است بر یافته‌های مهرابی‌زاده هنرمند و همکاران (۱۳۸۷)، دهقان (۱۳۸۱) بهاری و شیرخانی (۱۳۸۸)، فتحی و مهرابی‌زاده هنرمند (۱۳۸۷)، ویلیامز و کلی (۲۰۰۵) و سکال-کاتز و همکاران (۲۰۰۳) که نشان دادند، افرادی که دارای ویژگی سبک دل بستگی دوسوگرا باشند، از میزان هیجان‌خواهی بالاتری نسبت به افراد دیگر برخوردارند. همچنین این نتیجه با یافته‌های تحقیق کاسل و همکاران (۲۰۰۷) که دریافتند بین سبک‌های دل بستگی نایمن و رفتارهای پرخطر، رابطه تنگاتنگی وجود دارد، همخوان و هم‌راستاست. در تأیید نتایج به‌دست‌آمده می‌توان استنباط کرد، افرادی که دارای دل بستگی دوسوگرا هستند، در زمان کودکی از یک‌سو درصدد نزدیک شدن به مادر و کسب محبت او بوده‌اند و از سوی دیگر خشم خود را نیز به‌دلیل بی‌توجهی مادر به او بروز می‌دادند و گاهی هم در مقابل نزدیکی، مقاومت و ایستادگی می‌کردند. این آشفتگی و خشمی که در دوران کودکی در فرد ایجاد شده است، می‌تواند به عاملی برای بی‌قراری و بی‌تحملی در بزرگسالی تبدیل شود و این بی‌قراری را می‌توانند با انجام فعالیت‌های داری میزان بالای هیجان‌خواهی جبران نمایند.

موضوع تناسب شخصیت و شغل افراد یکی از اصول مهم و ضروری است که قسمت بیشتر موفقیت شاغلان در مسئولیت‌های مختلف ناشی از رعایت این اصل است. بخش زیادی از مشکلاتی که در برخی از سازمان‌ها از جمله ناجا گاهی اوقات رخ می‌دهد، به فصلنامه روان‌شناسی نظامی دوره ۷، شماره ۲۸، زمستان ۱۳۹۵

درخصوص مواجهه با موقعیت‌ها و مأموریت‌های خاص که دارای خطر ریسک‌پذیری بالایی‌اند، اقدام کنند. درنهایت برای بهره‌گیری بهتر از نیروهای جذب‌شده پیشنهاد می‌شود به‌صورت سالانه از این افراد آزمون‌های شخصیتی و مصاحبه بالینی درزمینه قدرت هیجان‌خواهی بالا توسط متخصصین مربوطه صورت گیرد.

در پایان از همه کسانی که با همکاری خود بستر انجام این تحقیق را فراهم نمودند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

پی‌نوشت

- 1 . Perception
- 2 . Learning
- 3 . Operation
- 4 . Norbury, Husain
- 5 . Zuckerman
- 6 . Central nervous system
- 7 . Brain and spinal cord
- 8 . Sensation seeking
- 9 . Wagner
- 10 . Roberti
- 11 . Attachment Styles
- 12 . Tagay, karatas
- 13 . Kim
- 14 . Kassel, Wardle & Roberts
- 15 . Perwin
- 16 . McCrea & Costa
- 17 . Neuroticism
- 18 . Extraversion
- 19 . Openness
- 20 . Agreeableness
- 21 . Conscientiousness
- 22 . Miller, Zimmerman, Logan, Leukefeld, Clayton
- 23 . Markey, Markey PM, Tinsley
- 24 . Hill, Smith
- 25 . Neuroticism Extroversion Openness Inventory
- 26 . Tuten, Bosnjak
- 27 . Trobest, Herbest, Masters
- 28 . Willes
- 29 . Markey & et al
- 30 . Schwebel, Severson, Ball, Rizzo
- 31 - Stewart, Devine
- 32 . McCormick & et al
- 33 . Kassel, Wardle & Roberts
- 34 . Williams & Kell

داخل کشورند و از آنجا که منابع انسانی به‌عنوان یک عامل عمده راهبردی هر سازمان تلقی می‌شود، در این صورت اعمال یک مدیریت راهبردی برای یک منبع راهبردی نه‌تنها قابل توجیه است، بلکه امری ضروری تلقی می‌شود (جزنی، ۱۳۹۱). از طرفی مهم‌ترین دغدغه مسئولان سازمان‌ها، افزایش بهره‌وری و کارایی نیروهای خود می‌باشد. رقابت‌های بومی و بین‌المللی، سازمان‌ها را به‌سوی کارایی بیشتر سوق می‌دهد. مدیران واحدهای منابع انسانی فعال به این چالش‌ها با یافتن راه‌های جدید برای بهبود کارایی پاسخ می‌دهند. واحدهای نظامی هم از این امر مستثنا نبوده و باید در جهت توانمندی کارکنان خود، به‌ویژه در بخش عملیاتی تلاش کنند تا از نظر توان نظامی و رزمی در موازنه قدرت با تهدیدات به سطح مطلوب‌تری برسند (معمارزاده و مهرنیا، ۱۳۸۹). درنهایت باتوجه‌به یافته‌های به‌دست‌آمده، می‌توان گفت از جمله مؤلفه‌های مهم برای شناسایی و جذب نیروهای نظامی برای بهره‌مندی از این نیروها باتوجه‌به داشتن مؤلفه‌های روان‌شناختی مهمی چون ویژگی‌های شخصیتی و هیجان‌خواهی برای افزایش موفقیت در عملیات‌ها و شرکت در مأموریت‌ها و بالابردن بهره‌وری سازمان، پیشنهاد می‌شود: هسته گزینش و استخدام استان‌ها برای شناسایی افراد دارای ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی که از میزان هیجان‌خواهی بالایی برخوردار هستند، از آزمون‌های روان‌شناختی و روان‌شناسان باتجربه استفاده کنند. پیشنهاد می‌شود با اجرای آزمون‌های استاندارد ویژگی‌های شخصیتی و هیجان‌خواهی، جوانان مستعد برای رسته موردنظر را غربال کرد و آموزش‌های لازم را برای آنها در نظر گرفت. همچنین پیشنهاد می‌شود پس از شناسایی و جذب نیروهای موردنظر، مراکز آموزشی پس از آموزش عمومی به آموزش تخصصی

منابع

۱. اتکینسون، ریئا؛ اتکینسون، ریچارد؛ اسمیت، ادوارد؛ بم، داریل و نولن هوکسما، سوزان (۱۹۹۴)، زمینه روان‌شناسی هیلگارد (جلد اول)، ترجمه محمدتقی برهانی، مهرداد فیروزبخت، رضا زمانی و مهرناز شهرآرای (۱۳۹۳)، تهران: انتشارات فروزش.
۲. اکبری، بهمن؛ ثقتی، طوبی و محمدزاده، مهدیه (۱۳۹۴)، تأثیر آموزش گروهی شناختی- رفتاری بر میزان پرخاشگری و هیجان‌خواهی رزمی‌کاران زن شهرستان آمل، دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، سال ۱۶، شماره ۲: ۶۹-۷۶.
۳. اللهیاری، عباسعلی؛ حیدری، سعید و ژیان، فرشاد (۱۳۹۴)، نیم‌رخ سبک‌های دلبستگی، اعتیاد به تلفن همراه و نحوه استفاده از آن در دانشجویان، روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، سال ۶، شماره ۲۱: ۸۷-۱۰۳.
۴. باقری، مریم؛ آزادفلاح، پرویز و فتوحی آشتیانی، علی (۱۳۹۲)، مقایسه سبک‌های دفاعی و دلبستگی در زنان مبتلا به سوءمصرف دارو و غیرمعتاد، مجله روان‌شناسی، سال ۱۶، شماره ۲: ۲۲۰-۲۳۶.
۵. بشارت، محمدعلی؛ کریمی، کیومرث و رحیمی‌نژاد (۱۳۸۵)، بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و ابعاد شخصیت، مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۳۶ (۱) و ۲: ۳۷-۵۵.
۶. بهاری، سیفاله و شیرخانی، محمد (۱۳۸۸)، رابطه ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های دلبستگی با خطرجویی در جوانان، فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی، سال ۴، شماره ۳: ۳۰-۴۵.
۷. پاکدامن، شهلا (۱۳۸۰)، بررسی ارتباط بین دلبستگی و جامعه‌طلبی در نوجوانی، رساله دکتری روان‌شناسی، دانشگاه تهران.
۸. پروین، لارنس و جان، الیور (۲۰۰۱). شخصیت: نظریه و پژوهش، ترجمه محمدجعفر جوادی و پروین کدیور (۱۳۸۱) تهران: انتشارات آبیژ.
۹. جزنی، نسرين (۱۳۹۱)، مدیریت منابع انسانی، تهران: نشر نی.
۱۰. دهقان، محمود (۱۳۸۲)، بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی، اعتیاد و نیم‌رخ روانی افراد معتاد در مقایسه با افراد غیرمعتاد در استان بوشهر، پایان‌نامه فصلنامه روان‌شناسی نظامی دوره ۷، شماره ۲۸، زمستان ۱۳۹۵
- کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی، دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی تهران.
۱۱. رجبی، سوران؛ نریمانی، محمد و حسینی، سامان (۱۳۹۲)، مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و هیجان‌خواهی رانندگان تصادف‌کرده با رانندگان عادی. مجله روان‌شناسی کاربردی، سال ۱۶، شماره ۲۵: ۳۹-۵۴.
۱۲. سلمانی، بهزاد؛ حسنی، جعفر و آریانا کیا، المیرا (۱۳۹۳)، بررسی نقش صفات شخصیتی (وظیفه‌شناسی، سازگاری و هیجان‌خواهی) در رفتارهای پرخطر، فصلنامه تازه‌های علوم شناختی، سال ۱۶، شماره ۱: ۱-۱۰.
۱۳. سوانسون، جین و فؤاد، نادیا (۲۰۰۱)، نظریه‌های جدید مشاوره شغلی و کاربرد، ترجمه رقیه موسوی (۱۳۸۱)، چاپ اول، تهران: انتشارات اصلح.
۱۴. عسگری، پرویز؛ حافظی، فیبا و جمشیدی، ثریا (۱۳۸۹)، رابطه سبک اسناد و ویژگی‌های شخصیتی با رضایت زناشویی در پرستاران زن شهر ایلام، زن و فرهنگ، سال ۱، شماره ۱: ۱۸-۳۳.
۱۵. عیدی خطیبی، رقیه (۱۳۸۳)، مقایسه رضایت زناشویی در سبک‌های مختلف دلبستگی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
۱۶. قانع، رضا؛ ولیئی، سینا؛ رضایی، مهدی و رضایی، کژال (۱۳۹۲)، رابطه ویژگی‌های شخصیتی و استرس شغلی در پرستاران، روان پرستاری، سال ۱، شماره ۳: ۲۷-۳۴.
۱۷. محمود علی‌لو، مجید؛ اسماعیلی (۱۳۸۶)، بررسی عوامل شخصیتی بیماران HIV مثبت، گزارش نهایی طرح تحقیقاتی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه تبریز.
۱۸. محمود علی‌لو، مجید؛ زینالی، شیرین؛ اشرفیان، پروانه و صمدی‌راد، بهرام (۱۳۸۸)، بررسی نوروزگرایی، برون‌گرایی، تکانش‌ورزی و هیجان‌خواهی در معتادان دارای رفتارهای پرخطر در مقایسه با معتادان دارای رفتارهای کم‌خطر و افراد سالم. فصلنامه علمی- پژوهشی روان‌شناسی دانشگاه تبریز، سال ۴، شماره ۱۴: ۹۶-۱۱۲.
۱۹. محوی شیرازی، مجید (۱۳۸۷)، بررسی اعتبار، پایایی و هنجاریابی مقیاس هیجان‌خواهی زاگرن با تغییرات

Health in Addicts. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*; 84, 509 – 513.

5. Hazan, C. & Shaver, P. R. (1987). Love and work: An attachment theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59 (2), 220-280.

6. Hill, JD. Smith, RJ. (2009). Monitoring stress levels in postgraduate medical training. *Laryngoscope*; 119(1):75-8.

7. Kassel, J.D. Wardle, M. & Roberts, J.E. (2007). Adult attachment security and college student substance use. *Addictive Behaviors*; 32, 1164-1176

8. Kim, Y. (2005). Emotional and cognitive consequences of adult attachment: The mediating effect of the self. *Personality and Individual Differences*; 38, 923-929.

9. Markey, CN. Markey, PM. Tinsley, BJ. (2003). Personality, puberty, and preadolescent girls' risky behaviors: Examining the predictive value of the Five-Factor Model of personality. *Journal of Research Personality*; 37:405-19.

10. McCormick, RA. Down, ET. Quirk, S. Hernando Zegarra, J. (1998). The relationship of NEO-PI performance to coping styles, patterns of use, and triggers for use among substance abusers. *Journal of Addictive Behavior*; 23(4):497-507.

11. McCrea, RR. & Costa, PT. (2004). A contemplated revision of NEO five factor inventory. *Journal of Personality and Individual Differences*; 36: 587-596.

12. Miculinncer, M., Orbach, I. Ivaelli, D. (1998). Adult attachment style and affect regulation: Strategies variations in subjective self-other similarities. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 436-448.

13. Miller, JD. Lynam, D. Zimmerman, RS. Logan ,TK. Leukefeld, C. Clayton, R. (2004). The utility of the Five Factor Model in understanding risky sexual behavior. *Journal of Personality & Individual Differences*. 36,1611-1626.

14. Norbury, A. Husain, M. (2015). Sensation-seeking: Dopaminergic modulation and risk for psychopathology. *Behavioural Brain Research*; 288, 79-93

15. Roberti, JW. (2004). A review of behavioral and biological correlates of sensation seeking. *Journal of Research Personality*; 38, 256-279.

16. Samiei Sarkhanlou, S. Kiamanesh, A. (2015). The Relationship between Personality Characteristics, Perfectionism of Mothers and Emotional Problems of Their Daughters. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*; 185, 460 – 468.

بسته به فرهنگ. دوماهنامه دانشگاه شاهد، سال ۱۵، شماره ۲۸: ۳۵-۴۸.

۲۰. مشهدی، علی و محمدی، محسن (۱۳۸۸)، مقایسه سبک‌های دلبستگی در نوجوانان عادی و بزهدکار، مطالعات تربیتی و روان‌شناسی، سال ۱۰، شماره ۳: ۱۲۷-۱۴۰.

۲۱. مشیری، سعید (۱۳۷۹)، کارمندیابی، جذب، گزینش و استخدام نیروی انسانی موردنیاز نهجا. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشکده فرماندهی و ستاد ارتش.

۲۲. معمارزاده، غلامرضا و مهرنیا، احمد (۱۳۸۹)، بررسی ضرورت تناسب شخصیت شاغل با مشاغل عملیاتی پرخطر «جذب و استخدام صحیح و افزایش کارایی»، مدرس علوم انسانی- پژوهش‌های مدیریت در ایران، سال ۱۴، شماره ۳: ۲۲۷-۲۴۹.

۲۳. مهربابی‌زاده هنرمند، مهناز؛ شهنی ییلاق، منیجه و فتحی، کیهان (۱۳۸۷)، بررسی افسردگی، هیجان‌خواهی، پرخاشگری، سبک‌های دلبستگی و وضعیت اقتصادی - اجتماعی به‌عنوان پیش‌بین‌های وابستگی به مواد مخدر در نوجوانان پسر شهر اهواز، مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، سال ۳، شماره ۱: ۱۵۳-۱۷۸.

۲۴. وفائی، زینب؛ عسکری‌زاده، قاسم و رحمتی، عباس (۱۳۹۰)، رابطه هیجان‌خواهی، شوخ‌طبعی و نگرش دینی با اضطراب مرگ، روان‌شناسی دین، سال ۴، شماره ۳: ۴۹-۶۸.

1. Cooper, M.L. Gocha, V.B. and Sheldoun, M.S. (2000). A Motivational Perspective on Risky Behaviors: the Role of Personality and Affect Regulatory Processes. *Journal of Personality*, 68, 1059-1088.

2. Costa, P. T., J. R. & McCrae, R. R. (1992). Normal personality assessment in clinical practice: The NEO Personality Inventory. *Psychological Assessment*, 45, 20-22.

3. Doinita, N.E. Maria, N.D. (2015). Attachment and Parenting Styles. *Social and Behavioral Sciences*; 203, 199 – 204.

4. Habibi, Z. Sadeghi, H. Haghrrangbar, F. Madanipour, K. Azarnoosh, A. (2013). The Study of Personality Characteristics and Mental

- Behavior, Journal of Research in Personality; 36,117-133.
22. Tuten, T.L. Bosnjak, M. (2001). Understanding differences in Web usage: The role of need for cognition and the five factor model of personality. *Social Behavior and Personality*; 29, 391-398.
23. Wagner, M.K. (2001). Behavioral characteristics related to substance abuse and risk-taking, sensation-seeking, anxiety sensitivity, and self-reinforcement, anxiety sensitivity, and self-reinforcement. *Addictive Behaviors*; 26, 115-120.
24. Williams, S. K. Kelly, F. D. (2005). Relationships among involvement, attachment, and behavioral problems in adolescence: Examining Father's Influence. *The Journal of Early Adolescence* May; 25, 168-196.
25. Zuckerman, M. (1979). *Sensation seeking: Beyond the optimal level of arousal*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
17. Schwebel, DC. Severson, J. Ball KK, Rizzo M. (2006). Individual difference factors in risky driving: The roles of anger/hostility, conscientiousness, and sensation-seeking. *Journal of accident Analysis and Prevention*; 38, 801-810.
18. Sokol-Katz, J. Dunham, R. Zimenerman, R. (2003). Family structure versus parental attachment in controlling adolescent deviant behavior: A social control model. Department of Sociology, University of Miami, Coral Gables, FL 33124, USA.
19. Stewart, SH. Devine, H. (2000). Relations between personality and drinking motives in young adults. *Journal of Personality & Individual Differences*; 29, 495-511.
20. Tagay, O. karatas, Z. (2012). An Investigation of Attachment Styles of College Students. *Journal of Social and Behavioral Sciences*; 47 , 745 – 750.
21. Trobest, K.K. Herbest, J.H. Masters, H.L. (2002). Personality Pathways to Unsafe Sex: Personality, Condom use and, HIV Risk